

Kainuun selviytymissuunnitelma

Luonnos 0.3

Kainuun maakunnan yhteistyöryhmä

28.9.2020

Valmisteluprosessi

- viime toukokuussa kunnilta ja muilta sidosryhmiltä saadut koronaelvytysehdotukset ovat valmistelijoiden käytettävissä, mutta *otamme niihin mahdollisia päivityksiä vastaan jatkuvasti*; tulevan suunnitelman sisältö ja aikajänne on kuitenkin nyt pidempi eli siinä tarkastellaan myös pidemmän ajan uudistumistoimenpiteitä
- järjestetty laajapohjainen *etätyöpajan* 11.9. ja siihen liittyvä webpropol-kysely
- maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristössä suunnitelmaa käsitelty 14.9.
- mahdollisia kohdennettuja tieto- tai kommenttipyyntöjä toteutetaan tarpeen ja aikataulun mukaisesti
- Maakuntahallituksen kokouksessa 21.9. käsitelty alustava luonnos;
- **Toinen luonnos käsitellään Maakunnan yhteistyöryhmässä 28.9.**
- 30.9. suunnitelman *luonnos* lähetetään TEM:lle ministeriön antaman aikataulun mukaisesti
- **Maakuntahallituksen 12.10. kokouksessa hyväksytään lopulliseen versio**

Kainuun selviytymissuunnitelma

Valmistelua ohjannut sisältärunko

Kainuun liitto

1. Suunnitelman tausta ja tavoitteet

TEM:n ohje: EU:n, kansalliset ja maakunnalliset linjaukset
Kainuun selviytymissuunnitelman 2020 – 2021 tavoitteet

2. Kainuun aluekehityksen tilannekuva

aluetalouden kokonaiskuva ja trendit
aluetalouden rakenne ja sen resilienssi

3. Koronakriisin vaikutukset Kainuussa

koronan ensimmäisen aallon vaikutukset
arviot ja skenaariot tulevaisuudesta (toinen aalto?)
koronakriisistä kärsineet tahot ja kohderyhmät
koronakriisin avaamat mahdollisuudet

4. Nopean palautumisen toimenpiteet

Nopeavaikutteiset ja nopeasti käynnistettävät toimet selviytymissuunnitelmaan Kainuun maakuntahallituksen 1.6.2020 käsittelemän toimenpidekokonaisuuden mukaisesti kohdennettuina:

kohderyhmiä mm. matkailu, liikenne, osa palveluista, tapahtumatuottajat, opiskelijat (nuoret), lomautetut, metsäkoneyritykset, turkistarhat jne

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) maakunnalliseen suunnitelmaan sisältyvät koronasta selviämistä tukevat nopeasti käynnistettävät toimenpiteet

5. Uuden kasvun ja uudistumisen toimenpiteet

Tässä esitetään pitkän aikavälin toimenpiteitä kohdan 3 kehittämistarpeisiin ja uuden kasvun mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Jäsennetään soveltaen maakuntaohjelman painopisteitä. Voidaan myös jakaa toimenpiteet yrityksiin/elinkeinoelämään kohdistuviin ja toimintaympäristöön kohdistuviin toimenpiteisiin.

Maakunnallinen investointistrategia osana selviytymissuunnitelman ja maakuntaohjelman toteutusta

Maakuntaohjelmaan sisällytettävät pitkäaikaiset ja tulevaisuuteen suuntautuvat kehittämisen kohteet ja toimet

6. Rahoitustarpeet ja –välineet

rakennerahastokauden 2014-2020 uudelleen budjetoidut varat ja mahdollinen Kainuun lisäkehys (Kainuun liitto ja ELY)

valtion lisäbudjetin koronapaketin varat (erit. ELY:n ja TE-toimistojen)

EU:n elpymisvälineen lisärahoitus rakennerahasto-ohjelmaan (ReactEU)

siltaopimusrahoituksen mahdollinen jatko

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) koronaelvytykseen kohdennettavat varat

1. Selviytymissuunnitelman erityis- tavoitteet 2020 – 2021 (alustavasti hyväksytty)

Kainuun liitto

1. Kainuun alue-, yritys- ja kuntatalous toipuu (**kriisi- ja toipumistoimilla**) koronapandemian aiheuttamasta kriisistä; erityistä huomiota kiinnitetään yrityksiin ja kohderyhmiin, jotka ovat kärsineet eniten koronakriisin vaikutuksista.

- Kainuu **varautuu** pandemian toiseen aaltoon ja pidentymiseen

2. Kainuun aluetalous jatkaa kasvu-uralla ja uudistuu **digitaalista ja vihreää siirtymää** hyödyntäen vahvistuvia trendejä kuten ympäristöä, tilaa ja väljyyttä arvostavaa asumista, monipaikkaistumista, paikkariippumatonta työtä ja etäopiskelua sekä kestävä, kansainvälistyvää matkailua.

- Kainuun kasvua vauhditetaan **investointiohjelmalla**, jossa kootaan keskeiset tuotannolliset, saavutettavuus- ja osaamisinvestoinnit ja joita toteutetaan mm. suunnitelma-astetta parantamalla

3. Selviytymissuunnitelma tukee

- siltasopimusta: osaavan työvoiman saatavuuden ratkaisuja
- mainetyötä: lisäämällä Kainuun veto- ja pitovoimaa
- oikeudenmukaista siirtymää (JTF-toimenpiteet)

2. Kainuun aluekehityksen tilannekuva (luonnos)

Kainuun liitto

Kärkitoimialaklustereiden suhdanteiden muutos 2015-2019

Liikevaihto +534 M€, 72 %

Henkilöstömäärä 1190, +18 %

Biotalous

+13 % liikevaihto

+11 % henkilöstömäärä

Kaivannaistoiminta

+392 % liikevaihto

+110 % henkilöstömäärä

Metsä- ja puuklusteri

+28 % liikevaihto

+11 % henkilöstömäärä

Energiaklusteri

-9 % liikevaihto

-23 % henkilöstömäärä

ICT- ja elektroniikka-klusteri

+23 % liikevaihto

+13 % henkilöstömäärä

Matkailuklusteri

+21 % liikevaihto

+8 % henkilöstömäärä

Metalliklusteri

+58 % liikevaihto

+5 % henkilöstömäärä

Elintarvikeklusteri

+47 % liikevaihto

+9 % henkilöstömäärä

Kainuu on muuttunut positiivisen rakennemuutoksen alueeksi viimeisten viiden vuoden aikana -> Kainuu on TEM:n nimeämä siltasopimusalue

- Kainuussa liikevaihto kasvanut 72 % (534 M€)
- Henkilöstömäärä on kasvanut 18 % (1190 hlö)
- **Kasvu on ollut valtavaa erityisesti kaivannaistoiminnassa (+392 % liikevaihdossa ja +110 henkilöstössä)**
- Vahvaa kasvua on ollut kaikissa klustereissa pl energiaklusteri

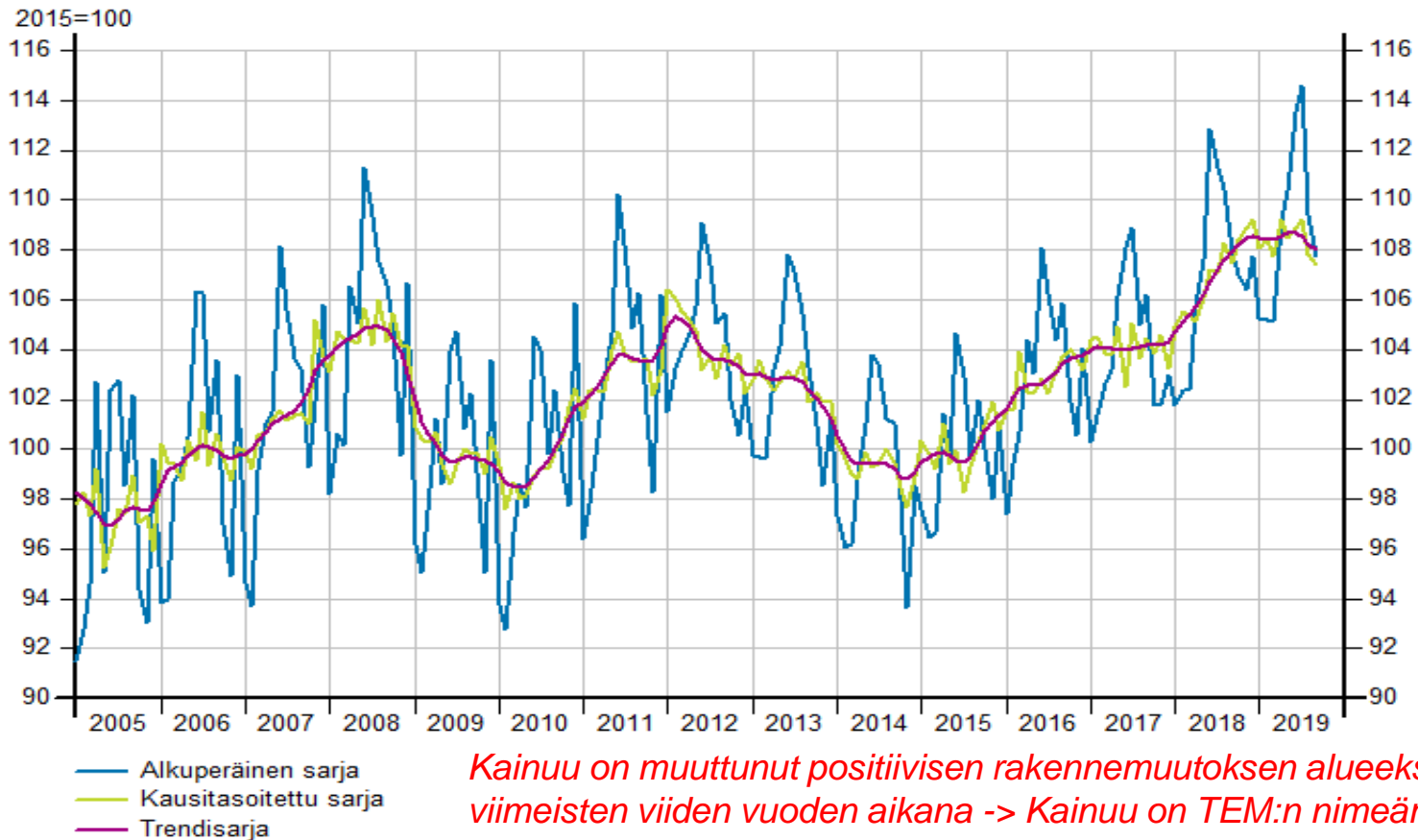
=> **pula osaavasta työvoimasta** kehittynyt nopeasti kun samaan aikaan eläköityminen ollut suurempaa kuin nuorten ikäluokkien tulo työmarkkinoille

Henkilöstömäärän suhdannekehitys Kainuun aluetaloudessa 2005-2020

Kainuun liitto

Kaikkien toimialojen (TOL A-X) suhdannekehitys Kainuun maakunnassa Henkilöstömäärä

Kainuu on muuttunut positiivisen rakennemuutoksen alueeksi viimeisten viiden vuoden aikana -> Kainuu on TEM:n nimeämä siltasopimusalue

Tilastokeskus / Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Kainuun aluetalouden kasvun keskeiset pullonkaulat

Osaavan työvoiman saatavuusongelmat (kasvaneet yhä)

- *Työvoiman kysyntä on myönteisen talouskehityksen myötä kasvanut: TE-toimistossa heinäkuun 2019 lopussa 888 avointa työpaikkaa*
- *Työvoimaan tuleva ikäluokka on huomattavasti (noin 500 henkeä) pienempi kuin eläkkeelle poistuva*
- *Kainuun koulutusmahdollisuuksien rajallisuus vaikeuttaa kohtaanto-ongelmaa*
- **Rekrytointiongelmia** kokevia yrityksiä on Kainuussa suhteellisesti enemmän kuin muissa maakunnissa; rekrytointiongelmia ovat vuosittain yleistyneet -> Kainuu on **siltasopimusalue**

Ulkoinen ja sisäinen saavutettavuus: etäisyys markkinoista ja matkaketjujen puutteellisuus

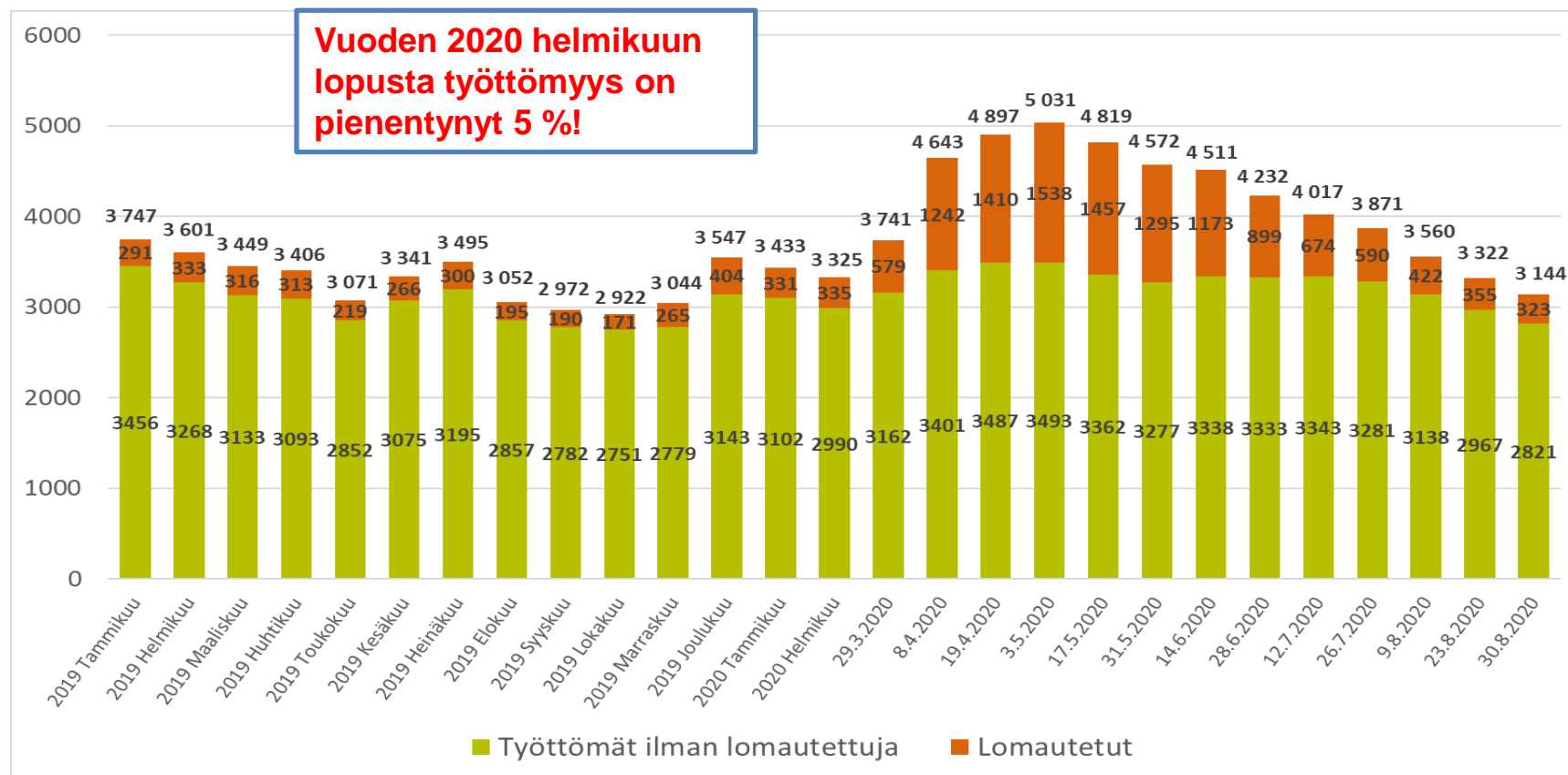
- *Lentoliikenteen ja sen matkaketjujen puutteet (hinnoittelu, aikataulut) -> käynnissä Pohjois-Suomen lentoliikennehanke; **lentoliikennekysyntää** kasvatettava -> *kansainvälinen matkailu*
  - **Koronakriisin** vaikutus: Kajaanin lentoliikennemotti -> *markkinaehtoisen liikenteen jatkuvuus**
- *Vientiteollisuuden etäisyys Haitat -> **kuljetustuen** tarve pysyvä*
- *Rautatie- ja maantieyhteyksien kehittämistarpeet ja korjausvelan hoitaminen*

Investointien riskirahoituksen saatavuus

- *Pääomien puute -> riippuvuus ulkoisista rahoittajista -> investointien houkuttelu (kotim. ja FDI)*
- *Riskirahoitusinstrumenttien puuttuminen (markkinapuute) -> tarve alueelliselle riskipääomarahastolle*

Työttömät työnhakijat Kainuussa 01/2019 – 08/2020

Koronakriisin vaikutuksesta lomautukset kasvoivat maalis-huhtikuulla, jonka jälkeen määrä on nopeasti laskenut... Kainuun "toipuminen" ollut nopeinta koko Suomessa.

Kainuun aluekehityksen tilannekuvan muutos koronakriisin aikana

Kainuun liitto

Pk-yritysbarometrin mukaan

- **Vähiten** koronapandemia näyttää vaikuttavan Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan ja **Kainuun yritysten tulevaisuuden näkymiin.**
    - Positiivisimmat näkymät työpaikoista on Kainuussa, jossa saldoluku oli 7.
    - Kainuussa ja Etelä-Savossa investointiodotukset piristyivät
- ⇒ *Työllisyyden muita maakuntia myönteisempi kehitys selittyy siis kaivannaisalan henkilöstön kasvulla*
- ⇒ Selviytymisohjelmassa tulee huomioida osaavan työvoiman saatavuus, edelleen on pulaa osaavista henkilöistä. **Siltasopimus on Kainuulle edelleen tärkeä selviytymissuunnitelman rinnalla.**

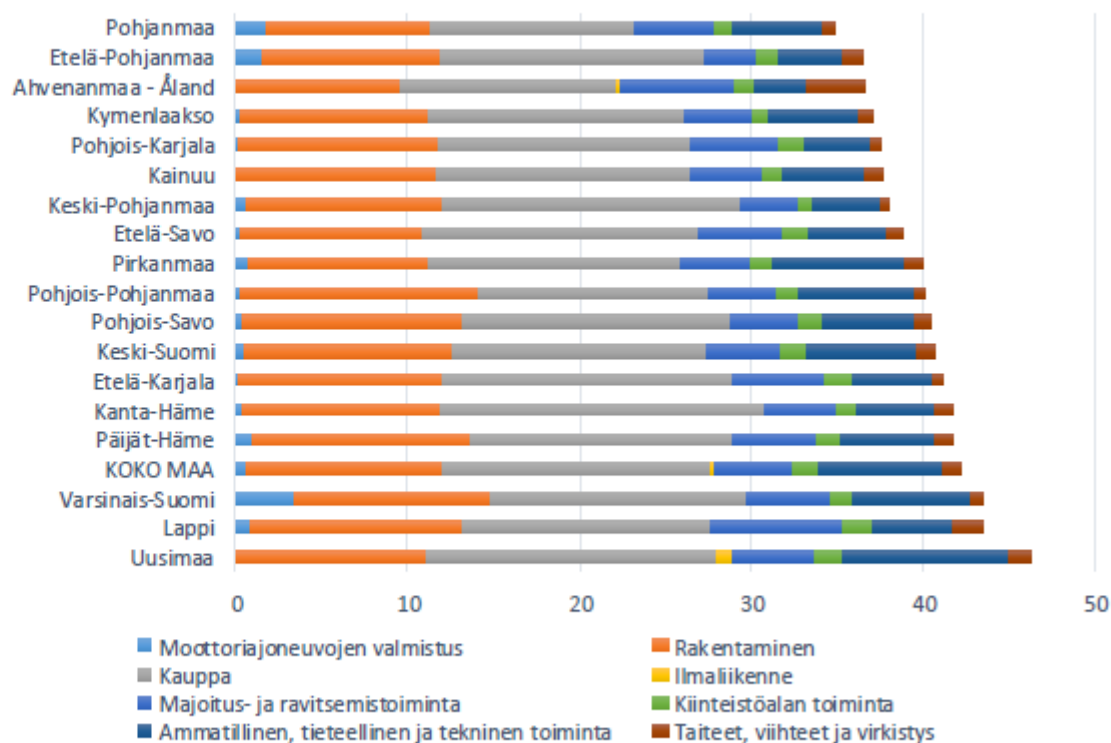
Kainuun aluekehityksen resilienssi

1.2. Yritysten ja työnhakijoiden tilanneseuranta | alueiden resilienssi

- Pandemian alueellisista vaikutuksista on kehitetty erilaisia malleja, jotka pyrkivät tunnistamaan kriisiin ensimmäisenä reagoivat toimialat. Näitä ovat mm.
  - yritykset, jotka ovat riippuvaisia kotitalouksien kulutuksesta: liikumis-, kontakti- ja matkustusrajoitukset vaikuttivat esimerkiksi hotelli- ja ravitsemisalaan, paikallisiin palveluihin (esim. kampaamot, hierojat) ja vähittäiskauppaan (apteekkeja ja ruokakauppoja lukuun ottamatta) sekä matkanjärjestäjiin
  - yritykset, jotka ovat riippuvaisia globaaleista arvoketjuista: komponenttivalmistajan tehtaan sulkeminen yhdessä maassa vaikuttaa koko tuotantoketjuun
  - energiantuotanto: energian tarve vähenee elinkeinotoiminnan hiljentyessä
  - yksityinen sektori: julkinen sektori reagoi pitemmällä aikavälillä verotulojen laskiessa
- Lyhyellä aikavälillä riskiryhmään kuuluvat ennen kaikkea suuret kaupungit, matkailukohteet sekä kaupan keskittymät, koska niissä on runsaasti työpaikkoja, jotka ovat riippuvaisia kotitalouksien kulutuksesta.
- Kuvion lähde: Tilastokeskus, yritystoimintatilasto Riskialttiiden toimialojen määrittely OECD:n analyysin mukaan.

Riskialttiiden toimialojen työpaikkojen osuus yritysten työpaikoista maakunnittain, 2018

Kärkitoimialaklustereiden kehitystrendit tammi-toukokuu 2020

Biotalous

Liikevaihto

-7,8 % tammi-toukok. 2020
-5,0 % tammi-toukok. 2019

Henkilöstömäärä

-5,1 % tammi-toukok. 2020
-0,2 % tammi-toukok. 2019

Kaivannaistoiminta

Liikevaihto

+32,9 % tammi-toukok. 2020
-14,9 % tammi-toukok. 2019

Henkilöstömäärä

+24,2 % tammi-toukok. 2020
+7,6 % tammi-toukok. 2019

Metsä- ja puuklusteri

Liikevaihto

-10,4 % tammi-toukok. 2020
+8,1 % tammi-toukok. 2019

Henkilöstömäärä

-4,1 % tammi-toukok. 2020
+5,8 % tammi-toukok. 2019

Energiaklusteri

Liikevaihto

-6,7 % tammi-toukok. 2020
-20,9 % tammi-toukok. 2019

Henkilöstömäärä

-7,3 % tammi-toukok. 2020
-24,4 % tammi-toukok. 2019

ICT- ja elektroniikka-klusteri

Liikevaihto

-2,7 % tammi-toukok. 2020
+4,6 % tammi-toukok. 2019

Henkilöstömäärä

-4,4 % tammi-toukok. 2020
-0,6 % tammi-toukok. 2019

Matkailuklusteri

Liikevaihto

-24,1 % tammi-toukok. 2020
+3,5 % tammi-toukok. 2019

Henkilöstömäärä

-15,4 % tammi-toukok. 2020
+1,0 % tammi-toukok. 2019

Metalliklusteri

Liikevaihto

-1,6 % tammi-toukok. 2020
+23,7 % tammi-toukok. 2019

Henkilöstömäärä

-2,8 % tammi-toukok. 2020
+1,3 % tammi-toukok. 2019

Elintarvikeklusteri

Liikevaihto

+5,7 % tammi-toukok. 2020
+0,0 % tammi-toukok. 2019

Henkilöstömäärä

-4,6 % tammi-toukok. 2020
-3,6 % tammi-toukok. 2019

Liikevaihdon ja henkilöstömäärän muutos tammi-toukokuussa 2020

- Kaivannaisalan liikevaihto (+33 %) ja henkilöstömäärä (+24 %) ampaisivat hurjaan nousuun alkuvuodesta tammi-toukokuussa.
- Elintarvikealaa lukuun ottamatta muissa toimialaklustereissa sekä liikevaihto että henkilöstömäärät vähenivät.
- Suurin romahdus oli matkailuklusterissa sekä liikevaihdossa (-24,1 %) että henkilöstömäärässä (-15,4 %) -> **korona on vaikuttanut Kainuussa kuten muuallakin**

=> Työllisyyden muita maakuntia myönteisempi kehitys selittyy siis kaivannaisalan henkilöstön kasvulla

Huom! Henkilöstömäärätarkastelu ulottuu tässä toukokuulle

3. Koronakriisin vaikutukset Kainuussa (luonnos)

Kainuun liitto

Kevään 2020 koronakriisi on vaikeuttanut Kainuun elinkeinoelämää, joskin vaikutukset työllisyyteen ovat jääneet muuta maata hieman vähäisemmiksi. Kriisin vaikutukset vaihtelevat toimialoittain ja samoin tulevaisuuden näkymät. Pahiten on kärsinyt matkailu- ja palveluala: Osin matkailukin on säästynyt Kainuussa pahimmalta vahvan kotimaan matkailun ansiosta; kansainvälinen matkailu on romahtanut kuten muuallakin.

Teollisuuteen ja vientiin kriisin odotetaan vaikuttavan viiveellä. Erityisesti sahateollisuus voi kärsiä kriisistä. Toisaalta sahateollisuuden, kuten myös kaivannaisalan viime vuosien investoinnit voivat estää negatiivisia vaikutuksia. Energia-alaan ei koronalla ole ollut merkittävää vaikutusta.

Kainuun yrittäjien toukokuun kyselyssä lähes 50 % yrityksistä koki koronatilanteen haittaavan merkittävästi yritysten toimintaa ja 30 % arvioi liikevaihdon laskeneen huomattavasti. Yritysten määrään ei ole ollut kuitenkaan vielä vaikutusta. Vuoden 2020 helmikuun lopusta juhannukselle Kainuun työttömyys on kasvanut 33 %.

Työttömyys ja lomautukset ovat iskeneet erityisesti nuoriin ja naisiin ja kunnista pahiten Sotkamoon ja Kajaaniin. Lentomotin takia saavutettavuus ja yhteydet maailmalle ovat heikentyneet.

Koronakriisin vaikutukset Kainuussa: kärsijät

Kainuun liitto

- Pahiten vahinko- tai ongelmia kärsineitä alueita, toimialoja, toimintoja ja eri kohderyhmiä
  - Yritykset, jotka kärsivät Kainuun lentoliikennemotista
  - Kärsineitä kohderyhmiä: matkailuala, liikenne, useat palvelualat, kivijalkakauppa, tapahtumatuottajat, opiskelijat (nuoret), naisvaltaiset alat, kausityöläiset ja heikoimmassa asemassa olevat
  - yrityksissä näkyy liiketoiminnan pysähtyminen ja maksuvaikeudet maan keskimääräistä enemmän; teollisuuden ja viennin kautta vaikutukset Kainuuseen (alkutuotanto, alihankinnat) voivat tulla viiveellä
  - lisäksi yksittäisiä kohderyhmiä ovat esim. Venäjän rajakaupan menetyksistä kärsivä kauppa, turkistarhat, metsäpalveluyritykset, matkailun kv. palvelut, Kuhmon (lock down)
  - Kainuun sotelle aiheutunut huomattavia lisäkustannuksia (heijastuvat kuntatalouteen) ja palvelutarvetta on patoutunut tulevaisuuteen (sairauksien hoito viivästynyt)
  - Yrittäjien, yksinäisten ihmisten (vanhukset), lasten ja nuorten henkiset ongelmat ovat lisääntyneet

Kainuussa: myönteisiä vaikutuksia

- Mitä **hyötyjä** korona on synnyttänyt tai vahvistanut Kainuussa? Mitkä alueet, toimialat, toiminnot tai kohderyhmät ovat hyötyneet?
  - Yritysten digiloikka nopeutunut; verkkokauppaan siirtyneet yritykset; *Kainuun suhteellinen kilpailukyky potentiaali parantunut, yritysten osaamisen päivittäminen digi- ja verkkoratkaisuihin liittyen – selv.suunnitelmaan (infran parantaminen, yritysten valmiuksien parantaminen)*
  - Maalle muuton vahvistuminen, rakentaminen, remontointi, kiinteistö- ja puukauppa
- Kotimaan matkailu, luonto- ja retkeilykohteet;
  - *investointikohteita luontomatkailuinfraan*
- Etätyöstä saatu kokemus ja osaaminen: Yritysbarometrin mukaan 30% yrityksistä aikoo jatkaa etätyötä
- Yhteisöllisyys ja yhteishenki lisääntynyt, mikä vahvistaa resilienssiä
- Kainuun kattavan yrityspalveluverkoston tiivistyminen

Koronan vaikutukset Kainuussa: tulevaisuuden näkymiä

Kainuun liitto

- **Näkymä ”K:n muotoisesta ”elpymisestä:**
  - Osa elpyy nopeasti kuten IT ja vähittäiskauppa, mutta osa toimijoista elpyy huonommin tai joutuvat lopettamaan.
  - Matkailussa haasteena on saavutettavuus ja matkailussa tulisi parantaa matkailun suhteellista kilpailukykyä. Esiin nousee kaksi teemaa 1) Matkailu ja sen turvallisuusnäkökulma ja 2) myynti muihin maakuntiin esim. sähköisillä palveluilla.
- **Ennakointia:**
  - Koronakevät opetti, että muutokset ovat nopeitakin (digitaalisuus)
    - infraan kuten laajakaistaan tulee panostaa.
  - Yleisesti selvitysten mukaan tiedetään teknologiateollisuus ja matkailu ovat haasteiden edessä, talven aikana myös rakentaminen
  - Tietoliikennekapasiteetin ja toimintavarmuuden tärkeys on tullut näkyväksi

Koronan vaikutukset Kainuussa: tulevaisuuden näkymiä

Kainuun liitto

- Koronan vaikutus muuttumassa yhä enemmän **paikalliseksi** ja paikallisia lock down'eja tulee jatkossa lisää ja näillä alueilla palvelut kärsivät nopeasti ja voimakkaasti.
  - On valmisteltava poliittisia ratkaisuja työkaluiksi, jotka olisivat kohdennettavissa tarkasti ja nopeasti (pienimuotoiset ärm-toimenpiteet).
- Kainuun **kaivosala** on alkutuotantoa ja sillä on paljon alihankintaa, mutta kaivannaisala kokonaisuutena on vientiala. Riskinä on että koronakriisin vaikutukset tulevat pidemmällä viiveellä heijastumaan myös Kainuun kaivosalaan.
- **Matkailun** osalta koronakriisin aiheuttamat muutokset kulutuskysyntään todennäköisesti vahvistavat Kainuun matkailualaa pitkällä välillä; uusia matkanjärjestäjäkontakteja uusia väljiä ja turvallisia destinaatioita etsiviltä
  - Luonto, väljyys ja turvallisuus ovat valtteja jatkossakin. Ongelma on vain lähikuukausien selviytyminen, ja mitä tapahtuu yhteyksille ja jakelukanaville.

- Työttömyysaste ei kuvaa Kainuun koronavaikutusten merkitystä;
  - **työllisyysaste** edelleen alhainen ja **kohtaanto-ongelma** pahentunut;
- Koronavaikutukset osuneet erityisesti Kainuun keskeiseen heikkouteen: **saavutettavuuteen**; ja heikentäneet erityisesti kansainvälistymisen mahdollisuuksia ja yritysten investointi- ja toimintaedellytyksiä;
  - Kainuu on matkailumaakunta, jonka kansainvälinen matkailu on saatu mittavien kehittämistoimien ansiosta kasvuun
  - Koronakriisin aikaansaama lentomotti, Kajaanin lentokentän sulkeminen, yhdessä matkustusrajoitusten kanssa on estänyt kansainvälisten matkailijoiden tulon Kainuuseen.
  - Markkinoita jaetaan nyt uudelleen myös suomalaisten osalta. Markkinointi, Infra ja kehittäminen tarvitsee investointeja.
- Kaivannaisteollisuuteen ja puuteollisuuteen tilanne ei näytä nyt vaikuttavan, mutta alkutuotannossa nähdään vasta myöhemmin negatiiviset vaikutukset, kun tilaukset on saatu tehtyä loppuun. Näihin Kainuussa tulisi varautua.
- Monilla toimialoilla Kainuussa on **investointi- ja kasvumahdollisuuksia**, joihin koronakriisi ei ole ratkaisevasti vaikuttanut

4. Nopea palautuminen:

kriisi- ja toipumistoimenpiteet (otsikkotasolla / 1)

Kainuun liitto

- **Lentoliikenteen** jatkumisen ja nopean elpymisen tukeminen
  - LVM:n ostoliikenteen hyödyntäminen 2021 loppuun saakka
  - Kainuun lentoliikennekysynnän tukeminen; vahva yhteistyö (vrt. Kuusamo), jonka kohteena kv.matkailupalvelut, sujuvammatt matkaketjut ja matkustusturvallisuus
- **Junayhteysien kehittäminen**
  - Yöjunayhteyden palauttaminen Savon radalle;
  - Raideyhteyksien parantaminen yhteyksien nopeuttamiseksi
- **Yritystoiminnan** tukeminen
  - lock down –tilanteissa tarvittava erityistuki (esim. case Kuhmo)
  - Sähköisen kaupan ja digitalisaation edistäminen yrityksissä
  - kv toiminnan ja viennin tukeminen; TeamFinland toiminnan aktivoiminen
  - Yksinyrittäjien koronatuen jatkaminen
- **Syrjäytymisen ehkäiseminen**
  - Kuratiivisten ja sosiaalipalvelujen jalkauttaminen etsimään ja tukemaan syrjäytymisvaarassa olevia

4. Nopea palautuminen: kriisi- ja toipumistoimenpiteet

Kainuun liitto

(otsikkotasolla / 2)

- **Matkailun erityistoimenpiteet**
  - Kainuun matkailun maine- ja brändityö: viestiminen väljyydestä, turvallisuudesta, luonnosta ja ohjelmapalveluista
  - Tapahtumien järjestämisen turvaaminen; tapahtumatuottajien yhteinen kehittämistoiminta (hanke, jossa teemoina turvallisuus, kansainvälistyminen, digitaalisuus, markkinointi jne)
  - Matkaturvallisuuden kehittäminen (matkustuskäytävät)
  - Sustainable tourism (Visit Finland) toiminnan käynnistäminen
  - Matkaketjujen kehittäminen (ml yöjunavaihtoehto); haetaan uusia ja nopeita keinoja
- **Talouden nopeaa elpymistä** tukevat julkiset investoinnit
  - Kuntien investoinnit ja hankinnat paikallistaloutta vahvistaen
  - Tie- ja rataverkon korjausvelkaan liittyvät kehityshankkeet ja liikenne- ja matkailuinfran suunnitelmien valmistelu
  - Digitalisaation edistäminen yritystasolla (koulutukset) ja
  - Laajakaistan rakentaminen koko Kainuun kattavaksi
- **Rahoitus- ja politiikkainstrumentit**
  - Maakunnan omaehtoisen kehittämisen rahoituksen ja koronaelvytysrahoituksen mahdollistaminen paikallisesti (lock down –tilanteet)
  - Yksinyrittäjien koronatuen jatkaminen

5. Uuden kasvun ja uudistumisen toimenpiteet *(valmistelua ohjannut viitekehys)*

Kainuun liitto

Määritellään ohjelmassa miten ymmärretään:

- **Digitaalinen siirtymä Kainuussa**
  - mm. etätyön ja –opetuksen, verkkokaupan ja sote-palvelujen sekä näitä tukevan tietoliikenneinfran huomioiminen
- **Vihreä siirtymä Kainuussa**
  - mm. metsäbiotalouden, biopohjaisen kiertotalouden, energiatehokkuuden, uusiutuvan energian tuotannon ja käytön sekä kaivannaistoiminnan jalostusasteen nostaminen, kestävä matkailu; pitkien etäisyyksien huomioiminen liikennepolttoaine- ja jakeluverkkoratkaisuissa
  - **Vihreä elvytys** on aktiivisia talouspolitiikan toimia, jotka vahvistavat yhtä aikaa kokonaiskysyntää ja vähentävät päästöjä
- **ja näihin sisältyvä oikeudenmukainen siirtymä**
  - oikeudenmukainen siirtymä merkitsee tuen kohdentamista alueille, jotka kärsivät politiikkamuutoksesta (ilmastotoimet) eniten ja joilla on vähiten kyvykkyyttä toipua.

5. Uuden kasvun ja uudistumisen toimenpiteet

Kainuun liitto

*Ilmastopaneeli: Etenkin **uusiutuvan energian** panostukset ja **energiatehokkuuden** edistäminen kasvattavat bruttokansantuotetta, työllisyyttä ja päästövähennyksiä – myös pitkällä aikavälillä.*

Kainuun mahdollisuuksia:

- uusiutuvan energian pilottihankkeet, rakennusten energiatehokkuus, öljystä luopuminen lämmityksessä
- Raitiotievaunutuotanto (Skoda-Transtech)
- datapalvelinkeskuksen hiilinegatiivinen toimintaympäristö ja hukkalämmön hyödyntäminen
- Kajaanin kaupungin uudet mahdollisuudet energiaketjussa ja investoinnit esim. Vimpelinlaakson Green kampus
- biokaasun tuotanto ja jakeluverkko Kainuuseen ja
- sähköautoilun mahdollistava jakeluverkko
- Kainuun tuulivoiman lisärakentaminen (investoinnit ml sähköverkot)

5. Uuden kasvun ja uudistumisen toimenpiteet

Digitaaliseen siirtymään...

- **Etätyön** yleistymistä tukevat toimenpiteet ja markkinointi huomioiden etätyön kannattavuus yritykselle, lisääntyvän vapaa-ajan ja asumisympäristön antamat hyödyt työntekijälle
  - Laajakaistainvestoinnit ja niiden ulottaminen myös loma-asuntopaikoille; etätyömahdollisuuksien markkinointi
  - Toimisto-hubit (ml osa-aikaiset tilat) etätyöntekijöille
- Kajaanin Renforsin Ranta **datapalvelinkeskusten** sijoittumiskohteena
  - Kajaanin kautta kulkevat yhteydet tulevaan Koilliskaapeliin
- Keinot, joilla yritysten digitaalista osaamista vahvistetaan ja muutosta nopeutetaan (esim. digitie-hanke): verkkokauppa, matkailun digitaaliset markkina-alustat, maakunnallinen kehittämishanke
  - Kainuu mukaan digitaalisiin markkinointialustoihin, nettimatkailu
  - Virtuaalitapahtumien kehittäminen
- Digitaalisiin oppimisympäristöihin ja oppimateriaaliin panostaminen

5. Uuden kasvun ja uudistumisen toimenpiteet

Vihreään siirtymään...

- Kainuun metsäbiotalouden ekosysteemin kehittäminen uusinvestoinnein sekä tutkimus- ja kehitystoimenpitein
  - KaiCell Fibers tehdasinvestointi, lähikuituperiaate, sivuvirtojen hyödyntäminen, ligniini, monisyklinen kiertotalous
  - Puurakennustuotannon vahvistaminen, puurakentaminen Kainuussa
  - **Metsäbiotalouden sivuvirtojen kehittäminen fossiilisia raaka-aineita korvaaviksi uusiutuviksi raaka-aineiksi ja tuotteiksi**
  - Puunjalostuksen tutkimusinfra ja osaamisen vahvistaminen
  - St1:n bioetanolitehdasinvestointi, sahojen investoinnit
  - Kainuun metsäohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutus mm.:
    - metsätalouden työvoiman saatavuus; koulutus ja rekrytointi
    - resurssitehokas, kestävä metsien hoito
    - hiilensidonnan lisääminen, talousmetsien luonnonhoito ja monimuotoisuus
- Kainuun kaivannaisalan jatkojalostuksen kehittäminen (akkumineraalit) ja uudet investoinnit kestävään kaivostoimintaan

5. Uuden kasvun ja uudistumisen toimenpiteet

Kainuun liitto

Vihreään siirtymään (luontomatkailussa ym.)...

- Matkailuyritysten uudet investoinnit ja ohjelmapalvelut
- Turvalliset matkaketjut; matkailun palvelumuotoilu
- Sujuva ja älykäs liikenne, asiakkaalle digitaalisesti käyttöön
- Arctic Lakeland kv. markkinointiyhteistyön laajentaminen
- Luontomatkailun tarjonnan monipuolistaminen ja liikunta- ja retkeilyreitistöjen (infra) ja palvelujen lisääminen mm. pyöräilyreitit
- Matkailun infran pullonkaulat hoidettava (tarpeet, jotka jarruttavat investointeja)
- Tapahtumiin ja av-tuotantoihin panostettava entistä enemmän

5. Uuden kasvun ja uudistumisen toimenpiteet

Vihreään siirtymään (kestävä kaivannaistoiminta)

- Tavoitteena vahvistaa Suomen ja Euroopan mineraalimavaraisuutta
- Kaivannaisalan uudet investoinnit ja erityisesti tuotannon jatkojalostus ja sivuvirtojen hyödyntäminen, esim.
  - akkumineraalituotanto
  - Ilmeniitin talteenotto (Otanmäki)
  - Suomussalmen talkkiesiintymän hyödyntäminen

5. Uuden kasvun ja uudistumisen toimenpiteet

Osaamiseen...

- Digitaalisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen ja verkko- ja etäoppimateriaalin tuotanto ja käyttö Kainuussa
- Opettaja- ja varhaiskasvatusalan osaajatarpeiden vaatima koulutus; virtuaalisesti toteutettu opettajankoulutus
- Lisää yritys- ja aluetarvelähtöistä koulutusta; nopea vaikuttaminen yritysten osaamispääomaan ja toimintaan
- Kainuun ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden ja työntekijöiden (repputyöläiset) kiinnittäminen maakuntaan
  - Opiskelijoiden työharjoittelutakuu
- Jatkuva panostaminen parempaan yritysilmastoon, yrittäjyyteen ja yritysten perustamisen tukemiseen (rahoitus?)
- Tutkimusinfra ja osaamisen lisääminen Kainuussa
- LUMI DC-hankkeen ja datapalvelinkehittämisen vahvistaminen ekosysteemiksi, jossa toimii alan yrityksiä ja osaajia

5. Uuden kasvun ja uudistumisen toimenpiteet

Kainuun liitto

Veto-, pito- ja elinvoimaan...

- **Maine- ja brändityöhön** panostaminen yhteistyössä
- Rekrytoimintaan panostaminen
  - mutta myös uudenlaista hanketoimintaa Kainuuseen
- Kainuun kv. näkyvyyttä vahvistettava Arctic Lakeland –markkinoinnilla ja av-tuotantojen avulla sekä LUMI –tietokonehankkeen avulla
- Invest In Kainuu –toiminta, alueellinen riskirahoitus
- Monipaikkaisuus ja paikkariippumattoman työn mahdollisuuksien markkinointi
- Vetovoimaiset asuinympäristöt ja palvelut

5. Uuden kasvun ja uudistumisen toimenpiteet

Saavutettavuuteen...

- **Lentoliikenteen** jatkuvuus (2021-) Kajaanin lentokentän liikennekysynnän tukeminen
  - Matkailun kansainvälistyminen; sujuvat matkaketjut
- **Kaikki kulkumuodot** huomioivat matkaketjut; sujuva ja älykäs liikenne
- Junaliikenteen kehittäminen Oulun ja Helsingin suuntiin (**yöjunakokeilu**)
- Liikenneinvestointien edistämiseksi ja nopeuttamiseksi tarvittavien **suunnitelmien** valmistelu (suunnitelma-asteen kohottaminen)
- Digitaalisen saavutettavuuden investoinnit: liittymä Koilliskaapeliin ja nopeat tietoliikenneyhteydet maakunnan sisällä
- Ratkaistava osaamisen saavutettavuus: digitaaliset ja uudenlaiset keinot korkeatasoisen ja erikoistuneen koulutuksen ”ulottamiseen” Kainuuseen, yrityksiin ja työelämään

Maakunnallinen investointistrategia selviytymissuunnitelman jatkotoimenpiteenä

Kainuun liitto

- Uusien (start-up) ja kasvuhakuisten yritysten lisääntyminen on välttämätön edellytys maakunnan kehittymiselle (riskirahoitus)
- Sukupolven- ja omistajavaihdosten turvaaminen on tärkeä lähivuosien muutosprosessi
- Suurten investointien käynnistyminen vaatii ulkopuolista kansallista ja/tai FDI-rahoitusta
- Investointistrategiassa huomioidaan myös julkiset, kuntien ja valtion, investoinnit ml saavutettavuusinfra (suunnitelmavalmiuden parantaminen)
- Investoinnit ymmärrettävä laajasti ml investoinnit osaamiseen ja osaamisinfraan
- Investointeja mahdollistavien suunnitelmien lisääminen (suunnitelmavalmiutta kohotettava)

-> *Investointiohjelma* kytketään digitaalisen ja vihreän ja oikeudenmukaisen siirtymän toteuttamiseen Kainuussa

Maakunnallinen investointi- strategian osa-alueita:

Kainuun liitto

- Suurten investointien (KaiCell Fibers Oy) rahoitusmahdollisuudet EU:n elpymisvälineiden tukemana
- Tarve Kainuun maakunnalliselle **kasvurahastolle** (Kainuun Edun markkinapuuteanalyysi 10.5.2018)
- Kuntien ja valtion investoinnit
  - paikallinen saavutettavuusinfra, liikunta- ja retkeilyreitistöt
  - puurakentamisen lisääminen
- Investoinnit osaamisiininfraan ja aineettomat investoinnit (t&k&i)
  - CSC, yliopistokeskus, KAMK
- Investointeja mahdollistavien suunnitelmien lisääminen (suunnitelmavalmiutta kohotettava)
- Invest In Kainuu –toiminta (ja sitä tukeva mainetyö)

6. Rahoitusohjelmat ja –välineet

- ❑ **Suora kytkentä ainakin näihin rahoitusvälineisiin**
  - ❑ Rakenerahastokauden 2014 - 2020 uudelleen budjetoitavat varat
  - ❑ Valtion lisäbudjetin koronapaketin varat (erit. ELY:n ja TE-toimistojen)
  - ❑ EU:n elpymisvälineen lisärahoitus rakenerahasto-ohjelmaan (ReactEU) -> *Manner-Suomen rakenerahasto-ohjelman muutos*

- ❑ **Kytkeä myös seuraaviin ohjelmavalmisteluihin ja rahoituksiin**
  - ❑ Siltasopimusrahoituksen mahdollinen jatko -> *Kainuun oma esitys*
  - ❑ Ekosysteemisopimuksen liityntä (*Kajaanin suunnitelma*)
  - ❑ Yhteys **JTF:n** lähivuosien elpymisvälinerahoitukseen -> *oma ohjelmavalmistelu käynnissä*
  - ❑ Yhteys kansallisen Elpymis- ja palautumissuunnitelman valmisteluun (EU:n RRF-rahoitus) -> *VM:n johdolla tapahtuva valmisteluprosessi käynnistyy*

1.1. Rahoitusinstrumentit | Valtion talousarvion koronarahoitus

